

Ecologisch beheer (uit 'De Natuur In' december 2007)

Lage stobbetjes vangen veel insecten

Dat ons kampeerterrein ecologisch beheerd wordt is aan allerlei dingen te zien. Eén van de in het oog springende zaken zijn de dode staande bomen op het terrein. Dit betreft hele bomen, maar ook stobbetjes van bomen die zijn afgezaagd op kniehoogte. In dit stukje wil ik uitleggen wat het nut daarvan is. Als ik op het terrein rondloop geniet ik altijd van de gevolgen van het ecologisch beheer. Dat komt doordat ik sommige verbanden ken. Dat wil ik met u delen.

In dik dood hout leven zeer veel insecten en paddenstoelen. Hoe dikker en groter het stuk, hoe meer gespecialiseerde, en dus zeldzame, soorten ervan kunnen leven. Het is voor ons en de natuur goed als er veel soorten zijn. Voor ons is het leuk om te zien, maar, misschien nog wel belangrijker, als er veel soorten zijn is de kans klein dat één soort zich tot plaag ontwikkelt. Elke soort heeft een ander ritme, een andere levenscyclus, benut een ander deel van een hout of hout in een ander stadium van verrotting. Als de ene vlindersoort in het ei stadium is, kan de andere in het rupsstadium zijn. Voor bijvoorbeeld een koolmees is het belangrijk dat niet alle insecten op één bepaald moment in het ei stadium zijn, want dan is er geen eten voor hem te vinden. Hoe meer soorten er zijn, hoe meer evenwicht er in de natuur is.

Dik dood hout dat staat, een dode boom, verteert heel anders dan dik dood hout dat op de grond ligt. Een staande boom droogt sneller op, hij staat meestal meer in de zon en de wind blaast er meer langs. Dat zorgt voor hele andere omstandigheden. Op zo'n staande boom leven hele andere organismen. Zo zal een kleine bonte specht zelden op bomen die op de grond liggen voedsel zoeken en een zwarte specht niet snel in dode staande bomen in de top. Om meer soorten te krijgen is het dus belangrijk zowel liggende als staand dood hout te hebben. Er komen meer insectensoorten en daardoor meer vogelsoorten.

Goed, dat zijn dan de bomen die in hun geheel dood staan te staan, maar hoe zit dat nou met die op kniehoogte afgezaagde struikelblokken? Er zijn nogal wat insectensoorten die enkele decimeters boven de grond hun eieren in dode bomen afzetten. De larven vreten zich een weg naar de dode wortels. Hier leven ze tot ze volwassen zijn. Dan gaan ze naar boven en verlaten de stam. Als je zo'n boom vlak boven de grond afzaagt is hij ongeschikt voor deze insecten. Als een boom weg moet omdat hij te veel schaduw geeft, of omdat er gevaar is dat hij ergens op valt, is het vaak helemaal niet erg als hij een stukje boven de grond wordt afgezaagd. De insecten die de zojuist beschreven levenswijze hebben zijn vrij groot. Een dikke eiwitrijke hap. De zwarte specht heeft zich gespecialiseerd in het bemachtigen van die hap. Als je op het terrein dode bomen of wat hoger afgezaagde bomen opzoekt die een paar jaar oud zijn, zie je hier vaak een ovaal gat in. Dat is typisch zwarte spechtenwerk. Deze indrukwekkende vogel, gitzwart, zo groot als een kraai met een rode pet op, is dan ook geregeld te zien bij ons. Dankzij die stammetjes. Overigens zijn de gaten die deze specht onderin zo'n boom hakt zo groot, dat een boom hierdoor een andere kant op kan vallen dan de richting waarin hij overhelt. Leo en ik letten daar dan ook specifiek op als we in de winter bomen zagen die kampeerdere graag weg willen hebben.

De zwarte specht is niet alleen indrukwekkend, hij is erg belangrijk in een bos. Zijn nestholte hakt hij uit in een levende boom. Die holte is natuurlijk zo groot dat hij erin kan. Er zijn nogal wat diersoorten die precies zo'n hol nodig hebben om hun jongen in groot te brengen: de holenduif, kauw, bosuil en boommarter. Die komen allemaal voor op ons kampeerterrein, dankzij de zwarte specht, die er weer is dankzij de dode bomen en de stobbetjes.

Er zijn ook bomen die hoger dan kniehoogte zijn afgezaagd. Daar geldt meer voor dan het zwarte spechtenverhaal. Op den duur zijn deze stammen zo rot dat een mees er een gat in kan hakken. Met name de kuifmees en de zwarte mees, maar ook de roodborst maken hier dan soms een veilige droge nestplek voor zichzelf.

Als u op ons terrein geniet van de dieren of een paddenstoel op dood hout mag u daar best een beetje trots bij bedenken dat dit er is dankzij het ecologische beheer van onze vereniging.

Jaap Mekel